

УДК 355.233

## ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ “МЕДИЦИНА КАТАСТРОФ” ДЛЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ВНЗ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

К. В. Вовк, О. В. Сокруто, Є. Я. Ніколенко

*Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна*

## PECULIARITIES OF TEACHING OF THE DISCIPLINE “MEDICINE OF CATASTROPHES” FOR STUDENTS OF MEDICAL HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS IN MODERN CONDITIONS

K. V. Vovk, O. V. Sokruto, Ye. Ya. Nikolenko

*Kharkiv National University by V. N. Karazin*

У статті доведена необхідність та доцільність вивчення дисципліни “Медицина катастроф” на додипломному етапі підготовки лікарів та наведений кафедральний досвід викладання цієї дисципліни на медичному факультеті ХНУ імені В. Н. Каразіна.

In the article it was proven a necessity and expedience of study of the discipline “Medicine of catastrophes” on the prediploma stage of doctors’ training and department experience of teaching of this discipline on a medical faculty of KhNU by V. N. Karazin was presented.

**Вступ.** Події, які відбуваються у світі, наочно демонструють, що незважаючи на високі темпи росту як економічно розвинутих країн, так і країн, що розвиваються, природні стихійні лиха завдають їм багато-мільйонних матеріальних втрат та численних людських жертв. Землетруси, пожежі, цунамі, тайфуни і т. ін. усе частіше нагадують нам про необхідність враховувати можливість їхньої появи. Поряд із природними катастрофами досить часто відбуваються регіональні збройні конфлікти, терористичні акти, в яких отримують поранення та гинуть люди [1].

Для надання безкоштовної медичної допомоги потерпілим від надзвичайних ситуацій (НС) техногенного та природного характеру громадянам, рятівникам та особам, які беруть участь у ліквідації НС, діє Державна служба медицини катастроф (ДСМК) як особливий вид державних аварійно-рятувальних служб [2].

Принципи надання медичної допомоги постраждалим у системі медицини катастроф (МК) ґрунтуються на загальних положеннях про здоров’я населення та надання йому медичної допомоги [3].

Ще М. І. Пирогов у своїх працях, які були присвячені організаційним проблемам військової медицини, показав вирішальне значення організаційної діяльності лікарського складу. Він писав: “Если врач не предло-

жит себе главной целью, прежде всего, действовать административно, а потом уже врачебно, то он совсем растеряется, и ни голова его, ни руки не окажут помощи”.

**Основна частина.** Цілеспрямоване вивчення дисципліни “Медицина катастроф” (екстремальної медицини) та, передусім, її найважливішого розділу – організації медичного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях (НС) в системі вищих медичних навчальних закладів на додипломному етапі дозволить в більш короткі терміни набути знань, які необхідні студентам для виконання складних та відповідальних обов’язків лікаря в майбутньому [4].

Основне завдання навчання – підготувати випускників до практичного виконання функціональних обов’язків в спеціальних формуваннях охорони здоров’я, формуваннях та закладах медичної служби цивільної оборони та служби МК відповідно до профілю факультету вищих медичних навчальних закладів.

Для лікаря знання системи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в НС є вкрай необхідним. Це пов’язано з необхідністю швидких професійних дій в таких умовах, неприпустимості безладдя та паніки з боку медичного персоналу, що може призвести до великих людських втрат через їхні непрофесійні дії [5].

© К. В. Вовк, О. В. Сокруто, Є. Я. Ніколенко

Перші, а іноді і єдині, знання з цього напрямку лікарі отримують саме на додипломному етапі підготовки у вищих медичних навчальних закладах у системі викладання дисципліни “Медицина катастроф”.

В рамках цього предмета майбутні лікарі знайомляться з питаннями основних заходів та засобів захисту населення в НС, силами та засобами ДСМК, правовими, директивними та нормативними актами України щодо перебудови системи медичного постачання лікувальних закладів при НС, принципами лікувально-евакуаційного забезпечення в системі ДСМК, санітарно-гігієнічним та протиепідемічним забезпеченням населення в зоні НС тощо. Студенти також знайомляться із заходами щодо запобігання або зменшення ступеня ураження людей, своєчасного надання медичної допомоги потерпілим та їх лікування.

Колективом кафедри з метою вдосконалення навчального процесу було розроблено тестові завдання для кожної теми (по 30 завдань), ситуаційні задачі (як для одного студента, так і для групи в цілому з розподілом ролей – ролеві ситуаційні задачі). Згідно з змістом задач першого рівня складності залежно від конкретної НС студент повинен визначити тип та важкість ушкодження, зробити сортування постраждалих, послідовність евакуаційних засобів, визначити тип лікувально-профілактичного закладу, куди потрібно евакуювати потерпілого. Щодо задач другого рівня складності, то вони містять завдання стосовно безпосереднього надання долікарської та першої медичної допомоги в осередку НС. Задачі третього рівня складності стосуються організації

роботи як бригад, що перші прибули до осередку НС, так і бригад першої та другої черги швидкої медичної допомоги. Задачі четвертого рівня стосуються алгоритму надання медичної допомоги постраждалим в НС.

**Висновки.** Отримання вищої освіти припускає підготовку фахівця, який надалі може зайняти керівну посаду організатора підрозділу, у підпорядкуванні якого будуть знаходитися люди. Стосовно студентів-медиків це є можливість стати в подальшому завідувачем відділення, заступником головного лікаря або головним лікарем лікувального закладу, у веденні якого знаходяться не тільки медичні працівники, але й хворі, які лікуються в цьому закладі. Рішучість дії керівника, самовладання і впевненість у складній обстановці НС мирного або воєнного часу допомагають підлеглим у цих умовах виявляти витримку і мужність, зміцнюють почуття обов'язку.

Отже, знання планування та використання існуючих сил та засобів закладів охорони здоров'я незалежно від їх форм власності дозволить майбутнім лікарям не тільки самим правильно діяти в надзвичайній обстановці, але й впевнено керувати діями підлеглих.

Таким чином, вивчення дисципліни “Медицина катастроф” у системі вищої медичної освіти сприяє підготовці кваліфікованих фахівців-лікарів, які здатні виконувати свої професійні обов'язки не тільки в умовах мирного часу, але й в НС, що дозволить зменшити людські втрати та запобігти розвитку санітарної катастрофи.

### Література

1. Камбалов М. Н. О необходимости совершенствования организации преподавания дисциплины “Медицина экстремальных ситуаций” при подготовке офицеров медицинской службы запаса / М. Н. Камбалов, С. А. Анашкина // Военная медицина. – 2008. – № 1. – С. 15–16.
2. Про створення Державної служби медицини катастроф : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 343. – К., 1997. – 3 с.
3. Медицина катастроф / Грідасов В. І., Ковальов В. М.,

Катрич М. В. та ін.] – Х. : НфаУ, 2002. – 294 с.

4. Особенности преподавания медицины катастроф в медицинском вузе / С. В. Флюрик, В. М. Ивашин, В. Н. Корабач, А. Н. Глебов // Совершенствование системы подготовки военных кадров на военном факультете : матер. II военно-научной конф. – Гродно, 2008. – С. 113–117.

5. Якімов Ю. М. Медицина катастроф : навчально-методичний посібник / Якімов Ю. М., Савченко В. М., Радченко Ю. В. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2006. – 156 с.